GIG CYMRU NHS WALES | Iechyd Cyhoeddus Cymru | Public Health Wales

Y Rhaglen Cynllun Gwên

Adroddiad Blynyddol ar gyfer y flwyddyn academaidd 2021-2022

Awdur: Tîm Deintyddol Iechyd Cyhoeddus
Is-adran Gofal Sylfaenol, Iechyd Cyhoeddus Cymru

Dyddiad: 27 Hydref 2022 **Fersiwn:** 1.2

Dosbarthiad:
Prif Swyddog Deintyddol, Llywodraeth Cymru
Cyfarwyddwyr Clinigol, Gwasanaethau Deintyddol Cymunedol GIG Cymru

Diben y Ddogfen a Chrynodeb Ohoni: Mae'r ddogfen hon yn coladu adroddiadau am weithgarwch sy'n gysylltiedig â'r rhaglen Cynllun Gwên, a gynhaliwyd gan y Gwasanaethau Deintyddol Cymunedol yn y saith Bwrdd Iechyd Lleol yng Nghymru. Y cyfnod adrodd yw 1 Medi 2021 hyd 31 Awst 2022.

Diolchiadau: Diolch i staff y Cynllun Gwên a gyflwynodd yr adroddiadau lleol ac a fu'n gweithio'n ddiflino yn eu prif rolau a'r rolau y cawsant eu hadleoli iddynt yn ystod 2020-2022.

1. Cyflwyniad 3
2. Crynodeb o’r flwyddyn 4
3. Strwythur y Rhaglen 6
4. Y Rhaglen Brwsio Dannedd dan Oruchwyliaeth............................. 8
5. Y Rhaglen Farnais Fflworid.. 14
6. Pecynnau brwsio dannedd yn y cartref ar gyfer meithrinfeydd ac ysgolion 18
7. Gweithio gyda Plant Iach Cymru a phroffesiynau partner 19
8. Cyflawni’r Rhaglen.. 21
Cyfeiriadau.. 24

1. Cyflwyniad

Rhaglen genedlaethol i wella iechyd y geg er mwyn atal pydredd dannedd ymhlith plant yng Nghymru yw'r Cynllun Gwên, ac mae'n cael ei chyflawni gan Wasanaethau Deintyddol Cymunedol y GIG yng Nghymru mewn partneriaeth â lleoliadau addysg a gofal plant a gweithwyr iechyd proffesiynol y blynyddoedd cynnar. Mae'n deillio o Gylchlythyr Iechyd Cymru 2017/23.

Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi'r gweithgarwch yn ystod y flwyddyn academaidd 2021-22. Mae'n dangos yr ymdrechion i ailgyflwyno gwahanol elfennau'r ymyriadau wedi'u targedu, sy'n seiliedig ar dystiolaeth, sy'n ffurfio'r rhaglen Cynllun Gwên.

Cafodd y Cynllun Gwên ei ohirio o fis Mawrth 2020 yn ystod y pandemig COVID-19 oherwydd bod meithrinfeydd ac ysgolion ar gau a staff wedi'u hadleoli. Roedd staff y Cynllun Gwên ledled Cymru yn werthfawr iawn o ran ymateb y GIG i Covid-19. Cawsant eu hadleoli'n llawn, gan gynnwys i rolau allweddol yn yr unedau profion cymunedol a'r canolfannau brechu. Maent yn gaffaeliad i'r wlad ac roedd yn hyn amlwg wrth i'r rhai a oedd wedi dychwelyd o gael eu hadleoli ym mis Medi 2021 ymgymryd â rolau Covid-19 ar gyfer yr ymateb i Omicron. Roedd hyn yn golygu bod ymdrechion cynnar i ailddechrau'r Cynllun Gwên wedi methu yn ystod hanner olaf 2021 ond ailgydiwyd yn y gwaith hwn yn gyflym erbyn diwedd Gwanwyn 2022.

Ailddechreuodd 317 o feithrinfeydd ac ysgolion y rhaglen brwsio dannedd dan oruchwyliaeth; cymerodd 15,350 o blant ran yn y rhaglen

Hwylusodd 255 o ysgolion ymweliadau triniaeth farnais fflworid; derbyniodd 17,744 o blant o leiaf un driniaeth

2. Crynodeb o'r flwyddyn

Nod y Cynllun Gwên yn ystod y flwyddyn academaidd 2021-22 oedd ailgydio yn y gweithgarwch cymaint â phosibl wedi iddo gael ei atal yn ystod y pandemig Covid-19. Gyda heriau ac ansicrwydd mawr, derbyniwyd yn gyffredinol y byddai'n anodd iawn dychwelyd ar unwaith i'r lefelau gweithgarwch a gyflawnwyd yn ystod y cyfnod o 10 mlynedd cyn y pandemig.

Cafodd gweithgarwch y flwyddyn ei lesteirio gan y broses barhaus o adleoli staff a cherbydau yn 2022, a'r heriau a'r tarfu a achoswyd gan yr amrywiad Omicron o Covid-19 ar leoliadau addysgol, ac absenoldeb staff a phlant. Yn ogystal, roedd nifer sylweddol o swyddi gwag wedi cronni yn ystod y ddwy flynedd flaenorol a bu'n rhaid mynd i'r afael â hyn yng nghyd-destun cronfa lai o ymgeiswyr ac ôl-groniadau ym mhroses recriwtio'r GIG. Roedd diffyg cymhelliant a llesiant gwael o ganlyniad i adleoli staff dro ar ôl tro yn broblemau mawr. Dioddefodd y rhaglen yn sgil prinder stoc hefyd, fel y profwyd mewn sectorau eraill, ac yn benodol prinder cenedlaethol o farnais fflworid trwyddedig yn nhymor y Gwanwyn. Ar wahân i'r pandemig, roedd canlyniadau'r llifogydd difrifol ar ddechrau 2020 a ddinistriodd ganolfan waith a nifer o gerbydau'r Cynllun Gwên yn parhau i gael eu goresgyn ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro.

Dechreuodd y flwyddyn academaidd 2021-2022 gyda hyfforddiant i staff y Cynllun Gwên, a diweddaru protocolau ac adnoddau. Bu'r staff yn hyblyg iawn, gan weithredu dulliau gweithio'n glyfar a defnyddio cymysgedd sgiliau lle y bo'n bosibl. Rhoddwyd blaenoriaeth i leoliadau. Bu'n rhaid dechrau'r berthynas â lleoliadau o'r newydd, a dechreuodd hyfforddiant a phrosesau cydsynio unwaith eto mewn ffordd fwy llafurus o gymharu â'r blynyddoedd academaidd blaenorol. Effeithiodd hynny ar gyflymder ailddechrau'r gwaith mewn lleoliadau. Cafwyd ymateb cymysg gan leoliadau: roedd rhai ohonynt yn croesawu'n frwd y ffaith bod y Cynllun Gwên yn ailddechrau ac roeddent yn cydnabod gwerth gwelliannau i iechyd y geg a dychwelyd i sefydlu arferion i ddatblygu sgiliau bywyd. Roedd amharodrwydd mewn rhai lleoliadau, yn arbennig mewn perthynas â'r rhaglen brwsio dannedd. Roedd y rhan fwyaf o'r rhain wedi ymateb yn gadarnhaol i ddechrau'r rhaglen brwsio dannedd yn ystod y flwyddyn 2022-2023.

Mae'r gymhariaeth yn Nhabl 1 yn dangos yr angen am gymorth parhaus i alluogi'r Cynllun Gwên i ddychwelyd i'r lefelau gweithgarwch blaenorol, a maint yr ehangu posibl, yn seiliedig ar gwmpas y rhaglen yn 2018-2019.

Tabl 1: Crynodeb o weithgarwch y Cynllun Gwên yn 2021-22 o gymharu â 2018-19

	Blwyddyn academaidd: 2018/19 (cyn y pandemig)	**Blwyddyn academaidd: 2021/22**
Nifer y meithrinfeydd sy'n cymryd rhan mewn gweithgarwch brwsio dannedd	1,396	**317**
% y meithrinfeydd/ysgolion cymwys sy'n cymryd rhan mewn gweithgarwch brwsio dannedd	82%	**20%**
Nifer y plant sy'n brwsio eu dannedd yn y feithrinfa/ysgol	90,602	**15,350**
Nifer y lleoliadau a dargedwyd a wrthododd gymryd rhan mewn gweithgarwch brwsio dannedd	137	**389**
Nifer y staff meithrinfeydd/ysgolion sy'n cael hyfforddiant brwsio dannedd	4,436	**2,142**
Nifer y pecynnau brwsio dannedd yn y cartref a ddosbarthwyd i feithrinfeydd ac ysgolion	188,709	**171,465**
Nifer y plant sy'n cael farnais fflworid yn yr ysgol	44,217	**17,744**
Nifer y pecynnau brwsio dannedd yn y cartref a ddosbarthwyd gan ymwelwyr iechyd	16,390	**19,510**
Nifer y cwpanau bwydo a ddosbarthwyd gan ymwelwyr iechyd	8,286	**7,726**
Y gweithlu cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd i gyflawni'r Cynllun Gwên yn GIG Cymru	82.5	**88.7**
Gwariant y rhaglen o fewn GIG Cymru	£3,767,416	**£3,265,155**

3. Strwythur y Rhaglen

Rhaglen genedlaethol yw'r Cynllun Gwên, sy'n dilyn egwyddorion cyffredinoliaeth gymesur iechyd cyhoeddus, fel y'u disgrifir gan Marmot[1]. Mae'n seiliedig ar gyflawni'r dulliau gweithredu a argymhellir yng nghanllawiau NICE[1].

Tabl 2: Model cyflawni'r Cynllun Gwên

Amgylchedd	Pwy	Camau Gweithredu
Cartref	Timau'r Cynllun Gwên Gwasanaethau Ymwelwyr Iechyd Gwasanaethau'r Blynyddoedd Cynnar	• Hyfforddiant i staff a myfyrwyr • Elfennau iechyd y geg Rhaglen Plant Iach Cymru • Adnoddau wedi'u hargraffu • Pecynnau brwsio dannedd yn y cartref a chwpanau hyfforddi
Practis Deintyddol	Timau'r Cynllun Gwên Gwasanaethau Deintyddol Clinigol	• Hyfforddiant i staff • Rhaglen Gwella Ansawdd y 'Cynllun Gwên ar Waith' drwy AaGIC • Adnoddau wedi'u hargraffu
Meithrinfeydd ac Ysgolion Cynradd	Timau'r Cynllun Gwên Staff Addysgu/Gofal Plant	• Hyfforddiant i staff • Rhaglenni brwsio dannedd dan oruchwyliaeth • Rhaglen farnais fflworid • Pecynnau brwsio dannedd yn y cartref • Adnoddau addysgu yn y dosbarth • Cydweithrediad rhwng Rhwydwaith Ysgolion Iach Cymru a darpariaeth cyn ysgol

A) Rhaglen ataliol gyffredinol i blant o'u genedigaeth, sydd wedi'i chynnwys yn Rhaglen Plant Iach Cymru. Y nodau yw helpu i ddechrau arferion da yn gynnar drwy roi cyngor i deuluoedd â phlant ifanc, a'u hannog i fynd i weld deintydd yn rheolaidd. Mae'r elfen hon o'r Cynllun Gwên yn cyd-fynd â'r rhaglen Plant Iach Cymru a'i dull o ddarparu cymorth cyffredinol ac ychwanegol. Mae plant y mae angen cymorth ychwanegol arnynt yn cael pecynnau brwsio dannedd yn y cartref a chwpanau bwydo.

Anogir pob ysgol gynradd yng Nghymru i gymryd rhan yn Rhwydwaith Ysgolion Iach Cymru, ac o fewn y rhwydwaith hwnnw, ymgorffori arfer da ar gyfer ymddygiad iach fel rhan o ddull gweithredu 'ysgol gyfan'. Mae hyn yn cynnwys bwyta'n iach ar gyfer iechyd y geg a pholisïau ar y ddarpariaeth bwyd a diod yn y lleoliad. Mae'r Cynllun Gwên yn gweithio'n agos gyda Chydgysylltwyr Ysgolion Iach a'r rhaglen Sgiliau Maeth am Oes. Mae adnoddau addysgu'r Cynllun Gwên ar gael yn gyffredinol ar Hwb (https://hwb.gov.wales//) i gefnogi

gweithwyr addysgu proffesiynol sy'n darparu addysg iechyd y geg a chodi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd iechyd y geg.

B) Rhaglen ataliol wedi'i thargedu ar gyfer plant mewn meithrinfeydd ac ysgolion cynradd sy'n gysylltiedig â chyflawni rhaglenni brwsio dannedd a farnais fflworid mewn meithrinfeydd ac ysgolion i blant er mwyn helpu i ddiogelu plant rhag pydredd. Darperir pecynnau brwsio dannedd yn y cartref hefyd er mwyn annog arferion da yn y cartref. Mae'r agweddau hyn ar y Cynllun Gwên wedi'u targedu tuag at ardaloedd mwy difreintiedig o Gymru[a], gyda thua 70% o feithrinfeydd ac ysgolion yn cael eu gwahodd i gymryd rhan. Mae plant hyd at ac yn cynnwys Blwyddyn 2 (6-7 oed) wedi'u cynnwys yn y ddarpariaeth. Hefyd, gwahoddir pob meithrinfa â statws Dechrau'n Deg, a phob ysgol â darpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol i gymryd rhan.

Canllawiau NICE PH55 Oral Health: local authorities and partners (2014)[2]

17	**Codi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd iechyd y geg, fel rhan o ddull gweithredu 'ysgol gyfan' ym mhob ysgol gynradd**
18	**Cynlluniau penodol i wella a diogelu iechyd y geg mewn ysgolion cynradd mewn ardaloedd lle mae plant yn wynebu risg uchel o iechyd y geg gwael**

[a] Gan ddefnyddio Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (MALIC) 2019, yn seiliedig ar god post y lleoliad.

4. Y Rhaglen Brwsio Dannedd dan Oruchwyliaeth

Canllawiau NICE PH55 Oral Health: local authorities and partners (2014)[1]

15	**Cynlluniau brwsio dannedd dan oruchwyliaeth ar gyfer meithrinfeydd mewn ardaloedd lle mae plant yn wynebu risg uchel o iechyd y geg gwael**
19	**Cynlluniau brwsio dannedd dan oruchwyliaeth ar gyfer ysgolion cynradd mewn ardaloedd lle mae plant yn wynebu risg uchel o iechyd y geg gwael**

Ailddechreuodd mwyafrif y rhaglenni brwsio dannedd dan oruchwyliaeth rhwng mis Mawrth a mis Mehefin 2022.

Ffigur 1: Gweithgarwch i ailddechrau'r rhaglen brwsio dannedd dan oruchwyliaeth, fesul mis yn y flwyddyn academaidd 2021-2022

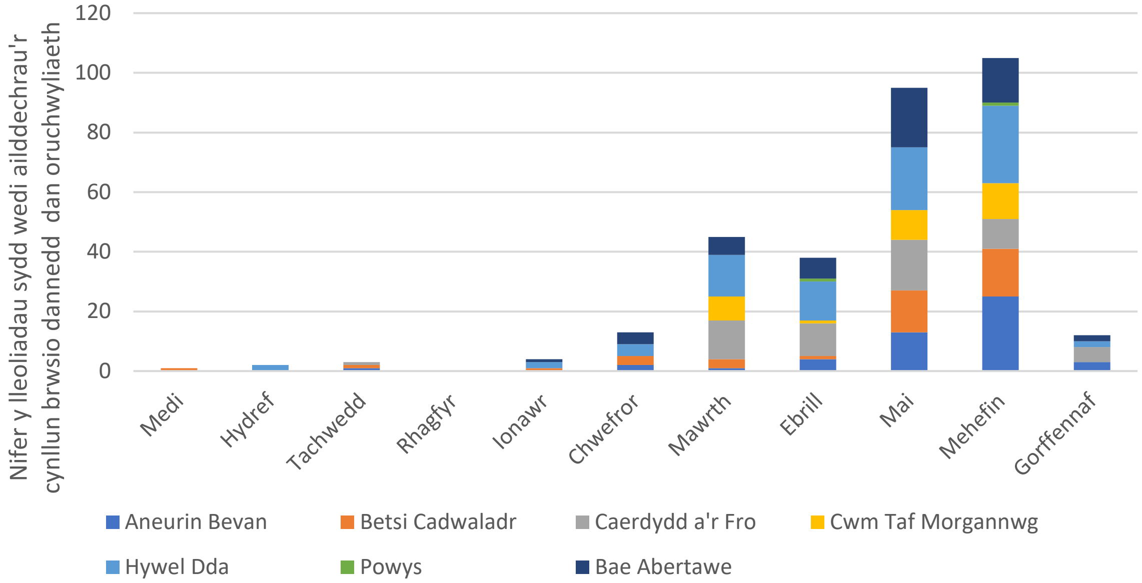

Ailddechreuodd cyfanswm o 317 o feithrinfeydd ac ysgolion raglen brwsio dannedd y flwyddyn academaidd hon (182 o feithrinfeydd a 135 o ysgolion). Oherwydd bod timau'r Cynllun Gwên wedi blaenoriaethu lleoliadau yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig, mae Tabl 3 yn dangos bod y rhan fwyaf o'r lleoliadau a oedd yn cymryd rhan yn y categorïau MALIC1 a MALIC2. Yn anecdotaidd, adroddodd timau'r Cynllun Gwên bod mwy o barodrwydd mewn meithrinfeydd nag ysgolion i ailddechrau'r rhaglen, a allai esbonio pam mae mwy o feithrinfeydd nag ysgolion yn cymryd rhan.

Nid oedd llawer o'r lleoliadau a gafodd wahoddiad yn fodlon cymryd rhan yn y rhaglen yn y flwyddyn academaidd hon (n=389), ac roedd cyfran sylweddol o leoliadau cymwys (n=866) na chawsant eu gwahodd oherwydd capasiti cyfyngedig yn nhimau'r Cynllun Gwên i hyfforddi staff a goruchwylio'r broses o ailddechrau'r rhaglen yn y lleoliad hwnnw.

Tabl 3: Statws cyfranogiad yn y rhaglen brwsio dannedd dan oruchwyliaeth

	Cyfranogi	**Heb eu targedu eto oherwydd capasiti'r Cynllun Gwêb**	**Wedi gwrthod/tynnu'n ôl**	**Cyfanswm cymwys**
Cyfanswm Cymru	**317**	**866**	**389**	**1,572**
MALIC1	163	190	119	472
MALIC 2	105	259	170	534
MALIC 3	37	352	82	471
Arall	12	65	18	95
BIPAB	49	186	3	238
BIPBC	40	319	71	430
BIPCaF	57	92	13	162
BIPCTM	31	38	170	239
BIPHDd	84	119	34	237
BIAP	2	51	28	81
BIPBA	54	61	70	185

Roedd profiad blaenorol y lleoliadau a ailddechreuodd eu gweithgarwch brwsio dannedd dan oruchwyliaeth yn 2021-2022 yn amrywio, fel y dangosir yn Ffigur 2. Roedd llawer o leoliadau wedi bod yn cymryd rhan yn y Cynllun Gwên ers ei ddyddiau cynnar yn 2008-2009, ond roedd 12 lleoliad nad oeddent wedi cymryd rhan o'r blaen (mae'n bosibl eu bod yn lleoliadau newydd), ac fe wnaethant ddechrau cynllun brwsio dannedd dan oruchwyliaeth yn 2022.

Ffigur 2: Y flwyddyn wreiddiol y dechreuodd y lleoliadau sy'n cymryd rhan yn awr gymryd rhan am y tro cyntaf yn rhaglen brwsio dannedd dan oruchwyliaeth y Cynllun Gwên

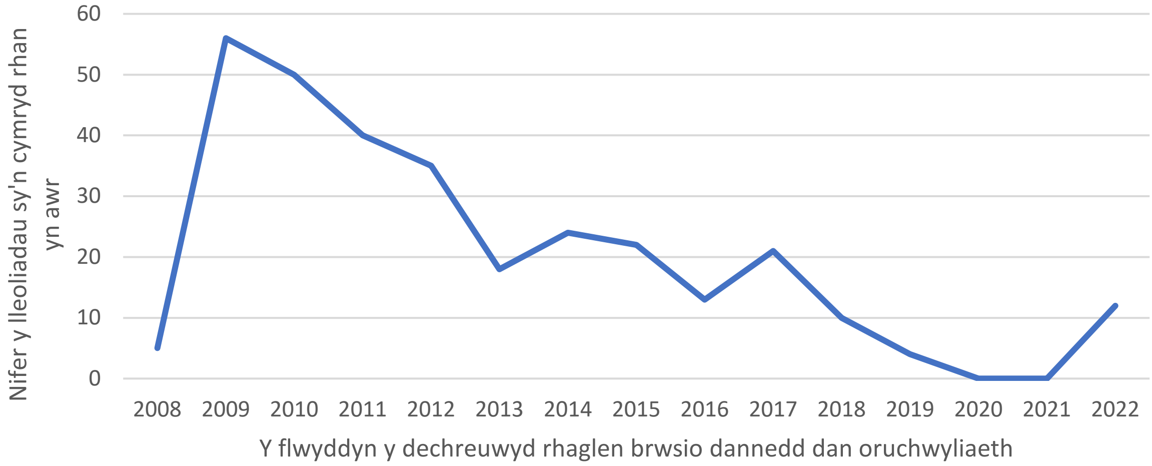

O fewn y 317 o leoliadau a oedd yn cymryd rhan, cafwyd cydysniad gan rieni i'w plant gymdyr rhan yn y rhaglen brwsio dannedd dan oruchwyliaeth ar gyfer 15,559 o blant (Tabl 4). Roedd hyn yn cynrychioli tua 77% o'r plant. Mae hyn yn is na'r cyfraddau cydsynio a sicrhawyd cyn y pandemig COVID-19; yn y flwyddyn academaidd 2018-2019, roedd y gyfradd gydsynio yn 93.5%. Fel y disgrifir uchod, cymerodd mwy o feithrinfeydd ran yn y flwyddyn academaidd hon o gymharu ag ysgolion, sy'n esbonio pam mae cyfran uwch o blant o dan 4 oed yn cymryd rhan o gymharu â nifer y plant mewn dosbarthiadau Derbyn – Blwyddyn 2 mewn ysgolion cynradd. Cymerodd cyfanswm o 15,350 o blant ran yn y rhaglen.

Tabl 4: Nifer y plant sy'n brwsio dannedd yn y lleoliadau sy'n cymryd rhan, yn ôl oedran

	Nifer y plant cymwys mewn lleoliadau sy'n cymryd rhan	**Y nifer â chydsyniad**	**Nifer y plant 2-3 oed**	**Nifer y plant 3-4 oed**	**Nifer y plant mewn dosbarthia-dau Derbyn**	**Nifer y plant yn Bl 1**	**Nifer y plant yn Bl. 2**
Cyfanswm Cymru	**20,040**	**15,449**	**5,036**	**2,873**	**2,632**	**2,579**	**2,230**
MALIC *1*	11,056	8,455	2,719	1,544	1,467	1,435	1,214
MALIC *2*	6,473	4,865	1,408	1,008	868	853	728
MALIC *3*	1,556	1,343	566	158	214	210	172
Arall	955	786	343	163	83	81	116
BIPAB	3,378	2,962	640	755	653	645	269
BIPBC	2,646	1,165	502	56	94	163	350
BIPCaF	3,826	2,790	957	528	496	527	259
BIPCTM	1,840	1,471	358	319	243	253	227
BIPHDd	4,330	3,609	1,210	570	621	580	628
BIAP	115	48	0	22	26	0	0
BIPBA	3,905	3,404	1,369	623	499	411	497

Mae'n ofynnol i feithrinfeydd ac ysgolion sy'n cymryd rhan yn y Cynllun Gwên gymryd rhan mewn ymweliadau sicrhau ansawdd gan dimau'r Cynllun Gwên. Cynhaliwyd cyfanswm o 364 o ymweliadau yn ystod y flwyddyn academaidd. Roedd angen cyflwyno mesurau adferol mewn chwe lleoliad yn dilyn ymweliad sicrhau ansawdd (1.6%). Yn ystod yr ymweliad, gofynnwyd i'r lleoliad frwsio bob dydd y byddai'r plant yn bresennol. Yn yr ymweliadau sicrhau ansawdd gofynnol gan dimau'r Cynllun Gwên, dywedodd 273 o leoliadau eu bod yn brwsio 5 gwaith yr wythnos (Ffigur 3).

Ffigur 3: Sawl gwaith yr wythnos, ar gyfartaledd (dyddiau'r wythnos yn unig) y mae'r lleoliadau sy'n cymryd rhan yn dweud eu bod yn brwsio dannedd

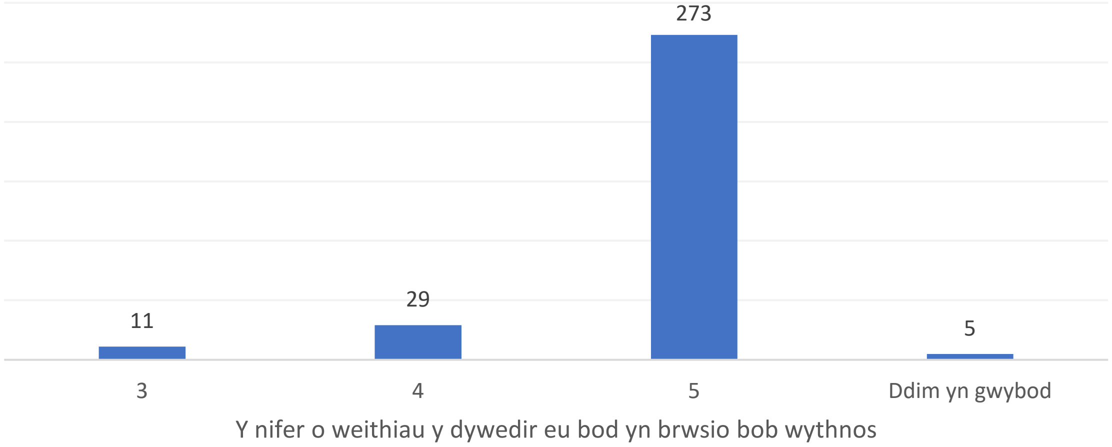

Mae angen hyfforddiant ar staff meithrinfeydd ac ysgolion gan dîm y Cynllun Gwên cyn dechrau ar raglen brwsio dannedd dan oruchwyliaeth. Roedd yn ofyniad i bob lleoliad dderbyn hyfforddiant cyn ailddechrau eu rhaglenni yn y flwyddyn academaidd hon. Cafodd cyfanswm o 2,142 aelod o staff eu hyfforddi mewn lleoliadau a gymerodd ran yn y rhaglen brwsio dannedd yn y flwyddyn academaidd hon. Mae Ffigur 4 yn dangos nifer y staff meithrinfeydd ac ysgolion a hyfforddwyd ym mhob ardal bwrdd iechyd. Roedd nifer y staff a hyfforddwyd yn amrywio o 1 i 26 ym mhob lleoliad. Mae hyn yn debygol oherwydd maint y lleoliad o ran y plant sy'n mynychu. Canfuwyd cyfartaledd tebyg ar draws pob bwrdd iechyd, gyda 6.7 aelod o staff yn cael eu hyfforddi fesul lleoliad. Eto i gyd, y nifer mwyaf cyffredin o staff a hyfforddwyd mewn lleoliad oedd 4 (mewn 49 o leoliadau).

Ffigur 4: Nifer y staff ysgol a meithrinfa a gafodd hyfforddiant yn y lleoliadau sy’n cymryd rhan yn y rhaglen brwsio dannedd dan oruchwyliaeth eleni, yn ôl bwrdd iechyd

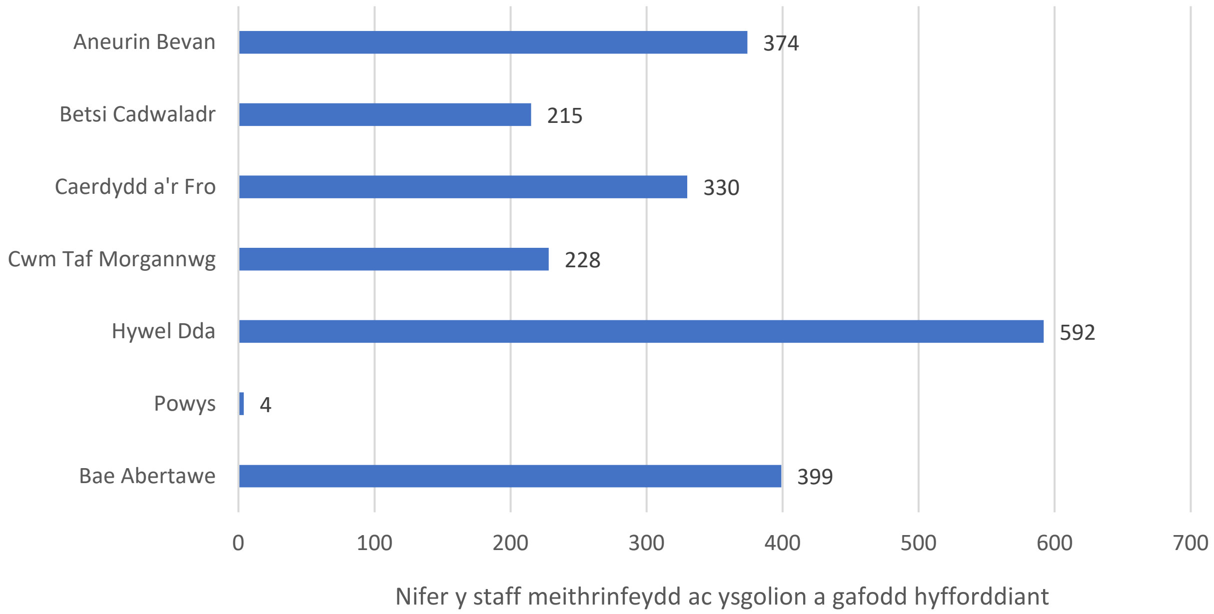

Roedd rhai byrddau iechyd wedi darparu hyfforddiant i staff meithrinfeydd ac ysgolion i baratoi ar gyfer eu hymrwymiad i ailddechrau'r rhaglen brwsio dannedd dan oruchwyliaeth yn gynnar yn y flwyddyn academaidd ddilynol. Digwyddodd hyn mewn 59 o leoliadau ychwanegol (32 o feithrinfeydd a 27 o ysgolion), ac roedd yn cynnwys 379 o aelodau o staff.

Ffigur 5: Neges ar Twitter yn dangos cystadleuaeth hyrwyddo ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro i annog lleoliadau i gymryd rhan ym Mis Cenedlaethol Gwenu ym mis Mehefin 2022

5. Y Rhaglen Farnais Fflworid

Canllawiau NICE PH55 Oral health: local authorities and partners (2014)[1]

16	**Rhaglenni farnais fflworid ar gyfer meithrinfeydd mewn ardaloedd lle mae plant yn wynebu risg uchel o iechyd y geg gwael**
20	**Rhaglenni farnais fflworid ar gyfer ysgolion cynradd mewn ardaloedd lle mae plant yn wynebu risg uchel o iechyd y geg gwael**

Cymerodd cyfanswm o 255 o ysgolion ran yn y rhaglen farnais fflworid yn y flwyddyn academaidd hon. Rhoddodd timau'r Cynllun Gwên flaenoriaeth i ymweld â lleoliadau yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig, ac mae Tabl 5 yn dangos bod y rhan fwyaf o'r lleoliadau a gymerodd ran mewn ardaloedd â statws MALIC1 a MALIC2. Roedd capasiti yn cyfyngu'r graddau y gellid cynnig ymweliadau farnais fflworid i bob lleoliad cymwys.

Tabl 5: Nifer y lleoliadau a gymerodd ran yn y rhaglen Farnais Fflworid

	Yn cyfranogi	**Heb eu targedu eto oherwydd capasiti'r Cynllun Gwên**	**Wedi gwrthod / tynnu yn ôl**	**Cyfanswm y lleoliadau cymwys**
Cyfanswm Cymru	**255**	**507**	**63**	**825**
MALIC1	154	72	7	233
MALIC2	69	187	20	276
MALIC3	13	206	30	249
Arall	19	42	6	67
BIPAB	1	125	2	128
BIPBC	36	146	23	205
BIPCaF	37	49	1	87
BIPCTM	49	89	1	139
BIPHDd	34	74	13	121
BIAP	4	21	12	37
BIPBA	94	3	11	108

O fewn y 255 o leoliadau a gymerodd ran, roedd rhiant/gofalwr wedi rhoi eu cydsyniad i 21,763 o blant gymryd rhan yn y rhaglen farnais fflworid (Tabl 6). Roedd hyn yn cynrychioli tua 71% o'r plant. Mae hyn ychydig yn is na'r cyfraddau cydsyniad a gyflawnwyd cyn y pandemig COVID-19; yn ystod y flwyddyn academaidd 2018-2019, y gyfradd gydsynio ar gyfer cymryd rhan yn y rhaglen farnais fflworid oedd 79%. Cafodd tua 8% o blant â chydsyniad eu heithrio am resymau meddygol. Cafodd cyfanswm o 17,744 o blant y driniaeth farnais fflworid. Mae'r nifer hwn yn llai na'r rhai â chydsyniad, ar ôl hepgor y rhai a oedd wedi'u heithrio am resymau meddygol, yn bennaf oherwydd absenoldeb o'r ysgol a phlant yn gwrthod y driniaeth ar y diwrnod.

Tabl 6: Nifer y plant sy'n derbyn triniaeth Farnais Fflworid, yn ôl oedran

	Cyfanswm y plant cymwys yn y lleoliadau sy'n cymryd rhan	Y nifer â chydsyniad	Y nifer a gafodd eu heithrio am resymau meddygol	Nifer y plant 3-4 oed	Nifer y plant mewn dosbarthiadau Derbyn	Nifer y plant yn Bl.1	Nifer y plant yn Bl. 2
Cyfanswm Cymru	**30,597**	**21,763**	**1,783**	**4,325**	**4,491**	**4,810**	**4,118**
MALIC1	18,974	13,304	1,078	2,726	2,825	3,073	2,376
MALIC2	7,346	5,222	467	923	1,056	1,076	1,026
MALIC3	1,781	1,381	103	279	251	297	299
Arall	2,496	1,856	135	397	359	364	417
BIPAB	75	59	6	17	20	16	0
BIPBC	4,550	3,136	247	570	670	684	687
BIPCaF	5,635	3,853	251	864	799	876	798
BIPCTM	3,626	2,724	224	724	768	851	0
BIPHDd	3,942	2,442	241	325	434	461	500
BIAP	334	187	30	0	53	50	48
BIPBA	12,435	9,362	784	1,825	1,747	1,872	2,085

O blith y 255 o ysgolion a gymerodd ran yn y rhaglen farnais fflworid, cafodd 159 o leoliadau 2 ymweliad farnais fflworid yn ystod y flwyddyn, a chafodd 96 un ymweliad yn unig. Roedd hyn oherwydd anallu i ddechrau'r rhaglen yn gyflym yn ystod tymor yr Hydref. Mae Ffigur 6 yn dangos y misoedd lle y cynhaliwyd yr ymweliad cyntaf a'r ail ymweliad fflworid a gynhaliwyd ar gyfer pob bwrdd iechyd.

Ffigur 6: Y gweithgarwch i ailddechrau'r rhaglen farnais fflworid, fesul mis yn y flwyddyn academaidd 2021-2022

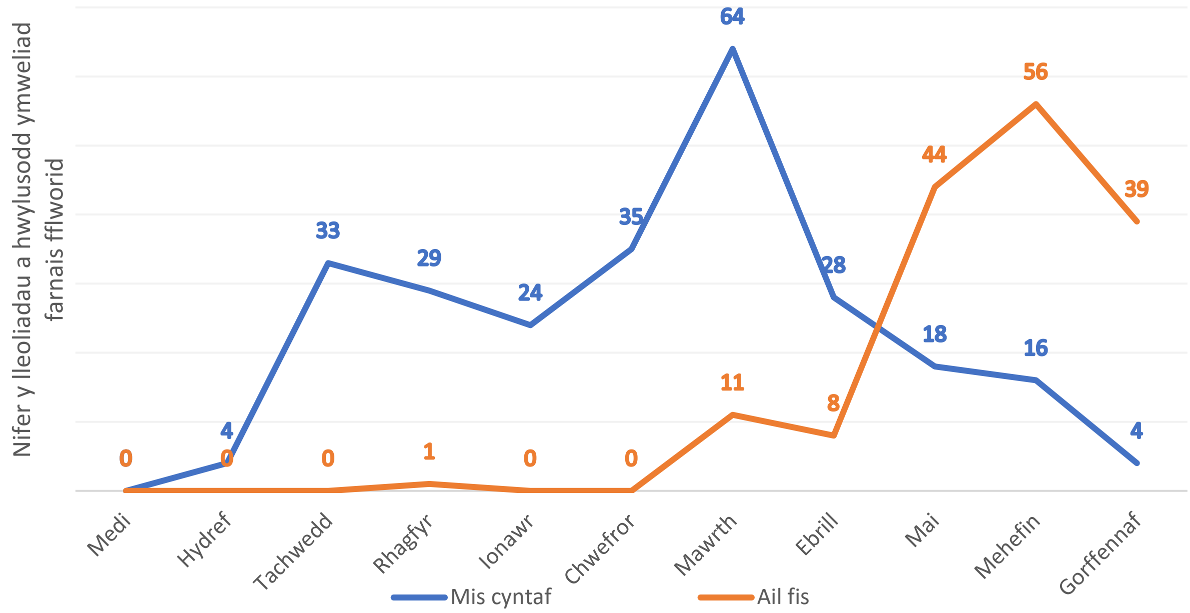

Mae tabl 7 yn dangos bod 7,777 o blant wedi cael dwy driniaeth farnais fflworid yn ystod y flwyddyn, a bod 9,808 wedi cael un driniaeth yn unig[b].

Tabl 7: Nifer y plant a gafodd un neu ddwy driniaeth Farnais Fflworid

	Nifer y plant a gafodd ddwy driniaeth Farnais Fflworid	**Nifer y plant a gafodd un driniaeth Farnais Fflworid yn unig**
Cyfanswm Cymru	**7,777**	**9,808**
MALIC1	**5,815**	**5,073**
MALIC2	**1,348**	**2,731**
MALIC3	**431**	**695**
Arall	**183**	**1,309**
BIPAB	0	53
BIPBC	1,471	1,140
BIPCaF	1,920	1,417
BIPCTM	1,436	821
BIPHDd	0	1,720
BIAP	0	151
BIPBA	2,950	4,506

[b] Mae anghysondebau yn y data a gofnodwyd yn Nhabl 6 a Tabl 7 ar gyfer BIPCTM a BIPSB, sydd wedi'u nodi a darparwyd hyfforddiant.

O blith yr 17,744 o blant a gafodd farnais fflworid, nodwyd bod gan 3,024 (17%) arwyddion o bydredd dannedd a oedd yn peri pryder (Tabl 8). Arweiniodd hyn at gyflwyno cerdyn pryderon i'w rhiant/gofalwr. Mae'n werth nodi bod y pryder hwn wedi'i nodi gan nyrsys deintyddol ar ddyletswydd estynedig ac nid ystyrir ei fod yn archwiliad. Byddant yn fwy tebygol o danamcangyfrif nifer yr achosion o bydredd o fewn y boblogaeth hon. Roedd y ganran uchaf o blant y cyflwynwyd cerdyn pryderon iddynt yn y lleoliadau MALIC1 (19%).

Tabl 8: Nifer y plant a y rhoddwyd cerdyn i'w rhiant/gofalwr yn mynegi pryderon ynghylch pydredd dannedd

	MALIC 1	MALIC 2	MALIC 3	Arall
Cyfanswm Cymru	2,060	593	173	198

6. Pecynnau brwsio dannedd yn y cartref ar gyfer meithrinfeydd ac ysgolion

Yr Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol: Delivering Better Oral Health: an evidence-based toolkit for prevention (2021)[3]

Er mwyn atal pydredd dannedd, y defnydd o fflworid mewn past dannedd yw'r agwedd bwysicaf ar frwsio, oherwydd mae fflworid yn helpu i atal, rheoli ac arafu pydredd dannedd.
Dylid brwsio o leiaf ddwywaith y dydd, ac mae'r canllawiau yn datgan y dylid glanhau'r dannedd cyn mynd i'r gwely ac o leiaf un amser arall bob dydd.

Rhoddir pecynnau brwsio dannedd yn y cartref i leoliadau sy'n cymryd rhan yn y Cynllun Gwên er mwyn iddynt eu dosbarthu i'r plant sy'n eu mynychu, ddwywaith y flwyddyn. Gwneir hyn er mwyn annog arferion iach o ran brwsio dannedd yn y cartref. Gwnaed ymdrechion drwy gydol y pandemig i barhau â'r ymyrraeth hon, ac yn y flwyddyn academaidd 2021-2022, darparwyd pecynnau cartref i leoliadau cymwys hyd yn oed os nad oeddent yn cymryd rhan yn y rhaglenni brwsio dannedd dan oruchwyliaeth neu'r farnais fflworid. Mae Tabl 9 yn dangos y dosbarthiad o becynnau cartref i 784 o feithrinfeydd a 830 o ysgolion, a chyfanswm nifer y pecynnau cartref a ddosbarthwyd i'r lleoliadau hyn. Mae nifer y pecynnau a ddarparwyd i bob lleoliad yn seiliedig ar nifer y plant sy'n eu mynychu, ac felly cofnodir amcangyfrif o nifer blant sy'n derbyn pecynnau cartref.

Tabl 9: Nifer y pecynnau brwsio dannedd yn y cartref a ddosbarthwyd i feithrinfeydd ac ysgolion

	Nifer y meithrinfeydd a gafodd becynnau brwsio dannedd yn y cartref	**Nifer yr ysgolion a gafodd becynnau brwsio dannedd yn y cartref**	**Cyfanswm y nifer o becynnau cartref a ddosbarthwyd i leoliadau**	**Amcangyfrif o nifer y plant a gafodd becynnau cartref o'r lleoliad**
Cyfanswm Cymru	**784**	**830**	**171,465**	**95,623**
ABUHB	109	129	35,592	19,507
BCUHB	226	205	35,348	18,014
CAVUHB	75	87	22,237	13,054
CTMUHB	140	139	38,856	17,499
HDUHB	116	121	12,720	8,692
PTHB	44	37	5,008	2,503
SBUHB	74	112	21,704	16,354

7. Gweithio gyda Plant Iach Cymru a phroffesiynau partner

Canllawiau NICE PH55 Oral Health: local authorities and partners (2014)

7	**Gall staff iechyd a gofal cymdeithasol rheng flaen roi cyngor ar bwysigrwydd iechyd y geg**
12	**Cynnwys hybu iechyd y geg mewn manylebau ar gyfer pob un o wasanaethau'r blynyddoedd cynnar**
13	**Pob gwasanaeth y blynyddoedd cynnar yn darparu gwybodaeth a chyngor iechyd y geg**
14	**Mae gwasanaethau'r blynyddoedd cynnar yn darparu gwybodaeth ychwanegol wedi'i theilwra a chyngor i grwpiau sy'n wynebu risg uchel o iechyd y geg gwael**

Public Health England: York Health Economics Consortium: Rapid review of evidence on the cost-effectiveness of interventions to improve the oral health of children aged 0-5 years (2016)[4]

Mae darpariaeth wedi'i thargedu o frwshys dannedd a phast dannedd gan ymwelwyr iechyd yn gosteffeithiol

Mae timau'r Cynllun Gwên yn darparu hyfforddiant addysg iechyd y geg i weithwyr proffesiynol iechyd a gofal cymdeithasol (Tabl 1). Mae darparu cyngor ar iechyd y geg i deuluoedd yn elfen graidd o'r rhaglen Plant Iach Cymru, yn amserlen gyswllt ymwelwyr iechyd. Darparwyd hyfforddiant hefyd i fydwragedd, myfyrwyr nyrsio a gweithwyr proffesiynol gofal plant a deintyddiaeth. Y tu hwnt i'r hyfforddiant, mae timau'r Cynllun Gwên yn gweithio gyda phartneriaid lleol i gynnwys camau gweithredu gwella iechyd mewn strategaethau a rhaglenni iechyd plant a dylanwadu ar bolisïau.

Tabl 10: Nifer y gweithwyr proffesiynol sy'n derbyn hyfforddiant addysg iechyd y geg

	Nifer yr Ymwelwyr Iechyd/ myfyrwyr sydd wedi cael hyfforddiant (y nifer o sesiynau hyfforddiant)	Nifer y gweithwyr proffesiynol eraill sydd wedi cael hyfforddiant (y nifer o sesiynau hyfforddiant)
Cyfanswm Cymru	**469 (29)**	**339 (30)**
BIPAB	0	0
BIPBC	242 (21)	69 (3)
BIPCaF	0	10 (3)
BIPCTM	36 (2)	117 (8)
BIPHDd	25 (2)	118 (14)
BIAP	51 (1)	0
BIPBA	115 (3)	25 (2)

Mae'r Cynllun Gwên yn darparu pecynnau brwsio dannedd yn y cartref a chwpanau dysgu yfed i'r rhaglen Plant Iach Cymru, i'w dosbarthu gan ymwelwyr iechyd wrth roi addysg iechyd y geg i rieni/gofalwyr babanod a phlant ifanc (Tabl 11). Darparwyd cyfanswm o 19,510 o becynnau cartref i ymwelwyr iechyd yn 2021-2022.

Tabl 11: Nifer y pecynnau brwsio dannedd yn y cartref a chwpanau hyfforddi a ddosbarthwyd i'r rhaglen Plant Iach Cymru

	Nifer y pecynnau cartref a ddarparwyd i Ymwelwyr Iechyd	Nifer y cwpanau dysgu yfed a ddarparwyd i Ymwelwyr Iechyd
Cyfanswm Cymru	**19,510**	**7,726**
BIPAB	9,200	0
BIPBC	4,345	4,045
BIPCaF	390	231
BIPCTM	600	600
BIPHDd	1,850	600
BIAP	400	50
BIPBA	2,725	2,200

8. Cyflawni'r Rhaglen

D.S. Mae'r data a gyflwynir yn yr adran hon yn cyfeirio at y flwyddyn ariannol 2021-22, yn hytrach na'r flwyddyn academaidd.

Fel y nodwyd eisoes, bu'n flwyddyn o drosiant sylweddol o ran staff, a recriwtio. Mae Tabl 12 yn cyflwyno'r gweithlu fel y'i cofnodwyd ym mis Mawrth 2022. Mae Tabl 13 yn cyflwyno gwariant blynyddol y rhaglen.

Cyflwynodd y flwyddyn academaidd 2021-2022 gyfleoedd i hyfforddi staff y Cynllun Gwên, am gost isel neu am ddim i'r rhaglen (Tabl 13). Cwblhaodd nifer o aelodau o staff ar draws gwahanol fyrddau iechyd y cwrs Gwneud i Waith Ataliol Weithio'n Ymarferol (MPWiP) sy'n cael ei ddarparu gan Addysg a Gwella Iechyd Cymru (AaGIC). Roedd hyn yn cynnwys prosiect gwella ansawdd wedi'i anelu at wella mynediad at ofal deintyddol i blant a nodwyd drwy'r rhaglen farnais fflworid. Mae staff y Cynllun Gwên yn croesawu'r dull hwn o raeadru hyfforddiant, oherwydd daeth aelodau eraill o'r tîm yn aseswyr codi a chario, neu derbyniwyd hyfforddiant rhaeadru cynnal bywyd pediatrig sylfaenol.

Llwyddodd dau aelod o'r tîm i basio cyrsiau'r Sefydliad Arweinyddiaeth a Rheolaeth, a bu i un arweinydd clinigol gymryd rhan mewn rhaglen Darganfod, Datblygu a Chyflawni mewn Arweinyddiaeth Gofal Iechyd gydag AaGIC. Roedd hyn yn cynnwys prosiect gwella ansawdd i wella mynediad at ofal deintyddol i blant a nodwyd drwy'r rhaglen farnais fflworid.

Tabl 12: Gweithlu'r Cynllun Gwên (WTE) yng Ngwasanaethau Deintyddol Cymunedol y GIG (Mawrth 2022)

	Gyrrwr Symudol / MDU	**Cynorthwyydd / Swyddog Gweinyddol**	**Gweithiwr Cymorth Deintyddol/ Iechyd y Geg**	**Addysgwr/ Hyrwyddwr Deintyddol / Iechyd y Geg**	**Addysgwr/ Hyrwyddwr Deintyddol/Iechyd y Geg a Nyrs Ddeintyddol Farnais Fflworid**	**Nyrs Ddeintyddol Farnais Fflworid**	**Hylenydd / Therapydd Deintyddol**	**Swyddog Deintyddol / Uwch Swyddog Deintyddol**	**Arweinydd / rheolwr y tîm Cynllun Gwên**
Cyfanswm Cymru	**1 (0.6)**	**8 (5.4)**	**47 (30.5)**	**24 (16.7)**	**22 (13.4)**	**15 (9.2)**	**2 (0.6)**	**5 (1.01)**	**17 (11.3)**
BIPAB	1 (0.6)	2 (1.9)	9 (8.6)	4 (2.53)	4 (2.54)	0	1 (0.2)	1 (0.4)	4 (1.6)
BIPBC	0	2 (1.0)	11 (5.84)	9 (6.36)	0	5 (3.02)	0	1 (0.2)	5 (3.6)
BIPCaF	0	1 (0.6)	8 (4.52)	0	8 (4.35)	4 (1.98)	0	1 (0.2)	1 (0.8)
BIPCTM	0	1 (0.81)	6 (3.73)	6 (3.88)	0	2 (1.06)	0	2 (0.21)	2 (1.52)
BIPHDd	0	1 (0.57)	4 (2.71)	5 (3.93)	0	3 (3)	0	0	3 (1.8)
BIAP	0	0	5 (2.57)	0	2 (0.8)	1 (0.12)	1 (0.4)	0	1 (1.0)
BIPBA	0	1 (0.52)	4 (2.54)	0	8 (5.73)	0	0	0	1 (1.0)

Tabl 13: Gwariant y Cynllun Gwên yn y Flwyddyn Ariannol Ebrill 2021-Mawrth 2022

	Deunyddiau Traul £	**Gweinyddu'r Rhaglen £**	**Pecynnau Deintyddol i'w defnyddio yn y cartref £**	**Costau Teithio e.e. llogi cerbydau, milltiroedd £**	**Cyflogau staff £**	**Hyfforddiant Staff £**	**Cyfanswm £**
Cyfanswm Cymru	**274,900**	**102,260**	**172,431**	**120,632**	**2,591,504**	**1,428**	**3,265,155**
BIPAB	23,394	17,252	25,394	4,160	536,615	0	608,815
BIPBC	53,402	32,847	28,946	26,202	636,052	1,040	778,489
BIPCaF	9,767	19,176	23,262	11,253	242,463	19	305,940
BIPCTM	59,034	19,916	0	16,919	330,582	0	426,451
BIPHDd	11,413	5,886	21,173	20,716	311,874	270	371,332
BIAP	17,012	6,081	2,922	5,852	127,503	0	159,370
BIPBA	100,878	1,102	70,734	35,530	406,415	99	614,758

Cyfeiriadau

[1] Marmot M. Social determinants of health inequalities. Public Health (2005). 365:6.

[2] Y Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth mewn Iechyd a Gofal. Canllawiau PH55 Oral Health: local authorities and partners (2014) https://www.nice.org.uk/guidance/ph55

[3] Yr Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol: Delivering Better Oral Health: an evidence-based toolkit for prevention (2021). https://www.gov.uk/government/publications/delivering-better-oral-health-an-evidence-based-toolkit-for-prevention

[4] Public Health England: York Health Economics Consortium: Rapid review of evidence on the cost-effectiveness of interventions to improve the oral health of children aged 0-5 years (2016). https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/560972/Rapid_review_ROI_oral_health_5_year_old.pdf